

Mareğraf tesislerimiz ve Nivelman işlerimiz

Yazan : Albay

Cevat

Bu yazıda maddeyi zikretmeden evvel, yazışa bir misâl ile başlamak isterim.

Toprağının inbat kuvvetini ilmî bir surette tezyit eden ve tarlalarını fennî vesaitle işleten, durumdan çalışmayı zevk bilen, fakat yüz dönüm arazisi olan bir kimseyi; toprağını tabiatın yardımına, tarlasını, öküzünün boynuna terk ederek köy kahvesinde saltanat sürmeği iş edinen amma bin dönüm arazisi olan bir kimse ile mukayese edersek : elbetteki hayatta didinenin ve mazbut adımla yürüyenin daha fazla muvaffak olacağı hakkındaki yaradılış kanunlarına göre, maddei itibariyesi onda bir nisbetinde noksan bulunan bir Çiftçinin ilim ve fen vasıtalarına müracaat etmiş bulunması, hem zâtî servetini çoğaltmağa hemde medenî vaziyetini tanıttırmış olmağa sebep teşkil eder. İşte bu iki şahsiyet ne ise, bunların büyük temsilleri de, devletin birer müessesesi ve yahutki daha şumullü olarak, dünyanın birer devletidir.

Binaenaleyh, bu kaziyeyi harta alımı işlerinde münakaşa ettiğimiz taktirde,

1 — Baz, âdî mesaha şeridile de ölçülür, modrn invar cihazile de,

2 — Hey'et, tek bir mirkamlede olur, mütekâmil Meridyaan cihazile de,

3 — Nirengi, grafik olarak plançete ile yapılır, müterakkî jeodezik usuller ile de,

4 — Harta, basit istikşaf tarzındada alınır, son model me-saha aletleriyle de,

5 — Baskı, iptidaî litoğraf taşları ilede basılır şimdiki intihaî çinkoğraf vasıtaları ilede,

Şu halde, harta ister topoğrafî, ister pilâan mahiyetinde olsun bunun sürat ve sihhatini eski zamanla yeni zaman arasındaki ihtiyaç dahilinde bulundurmak ve daha doğrusu devlet ve milletin bu günkü içtimâî ve iktisadî haklarına göre kabiliyeti tatbikiye ve kıymeti fenniye mevzularını araştırmak iktiza eder.

Binaenaleyh, harta üzerindeki yükseklikleri bildirecek ve eşkâli araziye gösterecek olan rakımların tayini ve münhanile-rin tersimi için, gerek müsellesî vegerek hendesî mevcut kavait ve mevzu usullerin tenevvüü ve taaddüdüne göre, arz üstündeki bir noktanın sathı hakikiden katî irtifaını bulmak, kolay olduğu nisbette güç, basit olduğu nibette mürekkeptir.

Çünkü, bir harta veya bir pilân, mikyası ve tafsilatı itibarile hangi bir maksat için kullanılacak ise, bunun irtifaatı tabiiyesini gösteren esasatın da istenilen maksadı temin edebilmesi zımnında rakım alma usulüne başka bir itina ayrı bir ihtmam verilmesi şart koşulmuştur.

Netekim, Demir, kara, su yollarının, kurutmaların, sulamaların velhasıl medenî hayat ve içtimaiyat sahasındaki bütün vasıtaların yapılış ihtiyaçları nivelman işlerini doğurmuş ve hartacılık âleminde kemiyeten ve keyfiyeten lüzum ve ehemmiyeti filiye ve tatbikiyesini farz kılmıştır.

Asrı hazrın terekkiyatı ilmiye ve tecedbüdatı fenniyesini pek yakinden takip etmekle beraber, esasen devlet işlerinde durbinane görüş ve derinden düşünüşü ile daima isabetli tedbirler alan hartanın sayın Genel direktörü, Nivelman işlerinide

mevzu bahis esasat ile tevem tutarak, çerçivelediği yüksek ve şumullü programını, yalnız ordu hartası alımı bakımından değil, aynı zamanda resmî ve hususî bütün müessesatı alakadar edecek ilmî ve fennî bakımlardan ötürüde cidiyet ve kat'iyetle takip emelinde bulunmuştur.

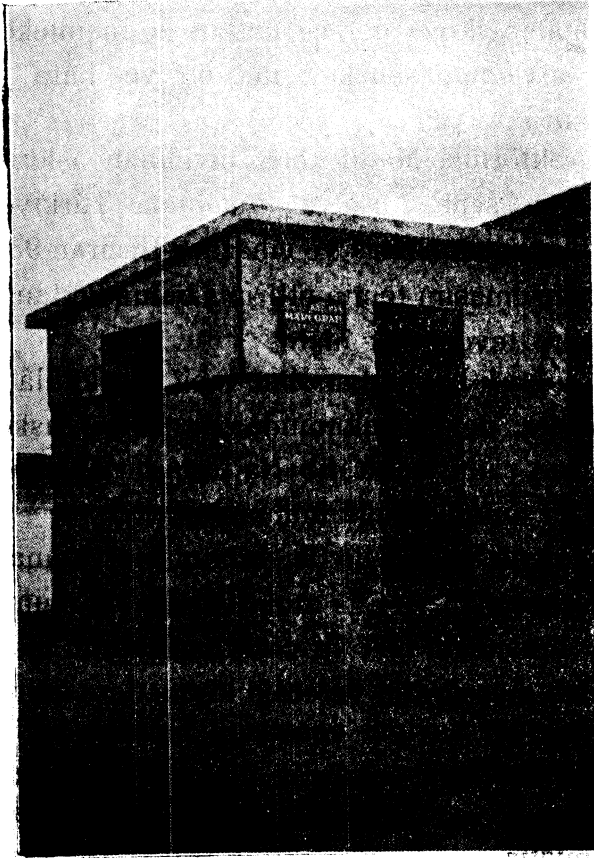
Bu yüksek emelin husuli için ana vatani çevreleyen sahil-lerimizi Mareğraf istasyonları ile techiz ve tezyin ettirmek va bu tesislerden alınacak normal sıfır kemiyetlerini karalara intikal ettirmek mareğraftan mareğrafa yüksek sihhatte nivelman ameliyatı ile birer bağlantı yaptırarak ana hatlar olan birinci dereceden bu esas bağlantı güzergâhları ve bunlara istinaden yapılan ikinci derece hatları ile memleketi, örümcek ağı gibi bir nivelman şebekesi ile setr ve ihata eylemek lüzumu ileri sürülmüştür.

Genel direktörlük, Memlekette nivelman işlerine başlanılmak için, geçen sene Antalya limanında Türkiyenin birinci mareğraf istasyonunun tesis ve cihazın 8-Haziran-935 tarihinden itibaren çalıştırılmasını temin ettirmiş bulunduktan sonra ikinci hedefini İzmir'e tevcih eylemiştir.

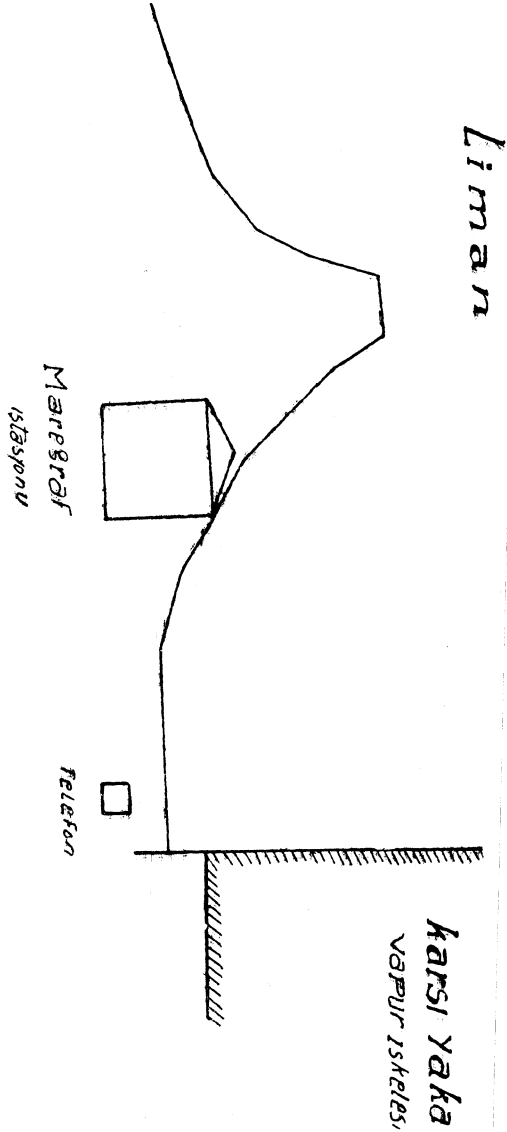
İzmirin, coğrafi bakımdan olan tabiî teşekkülâtı pek cazip olmakla beraber, devlet bakımından da siyasî, askerî, iktisadî noktai nazarları camî ve bu itibarla fazla bir ehemmiyeti mahsusayi haiz bir liman olduğu malumdur.

Demir ve deniz yolları ile, yalnız ana vatana değil bütün dünyaya merbut olan ve Ege muntikasının en mumtaz bir noktası bulunan limandaki met ve cezir hadisatının tesbit edilmesi için çalıştırılan mareğrafın vereceği kıymetlere istinadan, deniz suyunun hakikî bir seviyei vasatisini bulmak ve badehu yüksek sihhatta nivelman ameliyatı ile kat'î rakımları şehrin her tarafına yaymak ve dolayisile memleketin içlerine ulaştırmak istenilmiştir.

İzmir şehrinin, bu günkü imar ve terakkisine göre, beklenilen yarınki inkişafının vüsatını; burada yaşayan halkın medenî ve ictimai hayat ve ihtiyacı ile mütenasip kılmak isteyen, İlbay ile Şarbayı, limanda kurulacak Mareğraf istasyonunun büyük bir kıymeti fenniye ile şehircilik amaline hadim bulunacağını ciddiyetle takdir etmiş bulunmalarından dolayı, bu tesisin demir yolu yakınında bulunan ve rüzgârların fazla tesiratından mason bulunmak hasebile, cihazın muntazam çalışabilmesini tahtı emniyette kılan, karşı yakada tercihan kurulmasına, vilayet ve uray meclislerinin kararlarıda munzam olmuştur.

Kuruluş ve çalıştırılışa müteallik bütün masraflar Harta Genel Direktörlüğü bütçesinden tesviye olunmak üzere yerinin krokisi ile yapısının resmi görülen Türkiye'nin ikinci maregraf

Türkiyenin ikinci mareğraf istasyonunun karşıyaka vapuru iskelesinin yanına kurulmuş ve 4 Temmuz 936 tarihinden itibaren çalışmaya bırakılmıştır.

Üçüncü istasyon olarak da 937 senesi içinde Bandırma limanında bir tesisin vücade getirilmesi Genel direktörlüğümüzce takarrür etmiş ve Bandırma Belediye riyaseti bu teşebbüsü, şehrin imarı noktai nazarından yüksek bir arzu ile karşılayarak, Dairemize karşı, her türlü kolaylıklar gösterilmesini ve yardımlarda bulunulmasını encümeninin bir kararına iktiran ettirmiştir. Halen, İstanbul rasadhanesi emrinde olup, biri büyük harp sıralarında İtilâf devletlerinin Arnavud köyüne bıraktığı ve diğeri Rasadhanenin bu defa Kandillide kurduğu iki istasyon ile yukarıda zikredilenlerden başka, cenubda Mersi ve şimalde Zonguldak, Samsun ve Trabzon gibi büyük merkezlerde birer Mareğraf istasyonunun pek yakınlerde tesis edilmesi ve bilahare bunların aralarının teksir olunması programlanmış ve ayrıca Memleket dahilindeki büyük göllerimizin cihazsız bırakılmaması düşünülmüştür.

Bu suretle birkaç sene zarfında, Akdeniz ve Ege ile Marmara ve Kara deniz arasında dairen madar bir irtibatın meydana getirilmesi ve bilmünasebe sahillerden içe intikal edilerek muhtelif güzergâhlar ianesile ve bütün unsurların birbirine bağlanması suretile memleketimizin sathı arz üstündeki katî ve hakikî irtifamı tayin ve tesbit etmek isteyen Genel Direktörlüğümüz, Türkiyede ilk defa olarak yüksek sıhhatta Nivelman ameliyatına, geçen sene Antalyadan başlamıştır.

Antalya mareğrafından başlayan bu iş, Burdur şosesini takiben Kepez başından Korkuteli yolu ile Gölcükten Zivint nahiyesindeki Toyblen bazının (burada geçen sene ölçülmüş 6346.44 metre boyunda bir bılı malum vardır.) Cenup haddine kadar tesis edilen 41. esas röper üzerinden 72 kilometrelik bir

güzergâha balığ balığ olmuş ve bilhesap çıkan arizi hatası da ± 0.3 milimetre kadar etmekle, dikkate ve memnuniyete şayan bir netice elde edilerek röperlerin katî rakımları tayin edilmiş idi.

Bu senede mezkûr haddinden ameliyata başlanarak Kızılkaya üzerinden Bucak yolu ile şoseyi takiben burdura ve ve oradan Dinara kadar 148 kilometrelik yüksek sıhhatle nivelman rasadatı yapılmıştır.

Henüz hesapları tamamlanmayan bu güzergâh üzerinde, Burdur ve Dinar demiryolları istasyonlarına da Bayındırlık bakanlığınca istifadeyi mucip olacak birer bağlama kontrol röperleri konulmuş ve ayrıca şehirlerin imarına hadim olmak üzere, Burdur savaş meydanı ile Dinar hükûmet konağı parkına birer esas zemin röperi tesis olunmuştur.

Yukarıda izah edildiği veçhile, Nivelman işlerinin umumî olarak Memlekete temin ettiği müteaddit menfaatlar hesabı ile iktisap eylediği ehemmiyeti bihakkın takdir etmiş bulunan Burdur valisi ile Dinar kaymakamı, masrafları Nafia ve Belediye idarelerine ait olmak üzere mezkûr röperlerimizin üstlerine birer anıt inşa ettirmeğe başlamışlar ve bunları tezyin etmek piriñç plakalara yazdırılan (Harta Genel Direktörlüğü) levhalarını sayın birer andaç olmak emeli ile astırmağa teşebbüs etmişlerdir.